

Sentralbadet Scene

Diplom vår 2015
NTNU

PROSESS & STUDIER
I

Hanne Karin Broch

Den Nationale Scene

OMVISNING PÅ DEN NATIONALE SCENE

Onsdag 17. desember ble jeg vist rundt på Den Nationale Scene av kommunikasjons og markedsansvarlig Finn Bjørn Tønder. Omvisningen gav meg et innblikk i byggets organisering og sammenhengen mellom publikumsdelen og driftsdelen av teateret. Mest interessant var det å se verkstedene og scene-ene hvor det ble holdt prøver. Det er disse lokalene teateret har behov for mer areal til. Ideelt sett gjerne som et tilbygg, men med Sentralbadet et steinkast unna er det ikke utenkelig å se for seg at dette kunne være en mulighet. Større og bedre verksteds fasiliteter vil også kunne betjene flere av byens teaterscener. Det er ikke uvanlig at DNS bistår andre, deriblant Carte Blanche med deres oppsetninger.

Verkstedene på DNS ligger en etasje over bakre del av hovedscenen og i kjelleren. I overetasjen finner man malerverkstedet, rekvisitør, møbeltapetserer og snekkerverkstedet. De tre første på til sammen ca. 120 m². Fra malersalen er det mulighet til å frakte ferdige kulisser ned på hovedscenen gjennom en luke i gulvet. Levering av større materialer til verkstedet er idag noe tungvint på grunn av verkstedets plassering i overetasjen.

Smie- og kostymeverkstedet befinner seg i teaterets kjeller. Fra smien er det mulighet for å heise ting opp på hovedscenen via en luke i gulvet.

I bakkant av hovedscenen er det plass til å oppbevare kulisser som ikke er i bruk. Arealet kan nåes utenfra via en større port. Langs den ene scenen er det plass til å midlertidig oppbevare rekvisitter til de aktuelle forestillingene. I direkte tilknytning til scenen finner man også teaterets maskør og parykk-maker.

Foruten hovedscenen huser DNS to andre scener, den lille scenen og teaterkjeller. I løpet av året veksler man mellom å holde forestillinger og prøver på disse scenene.

Oppsummering:

- Aktuelt å inkludere verksteder og prøvesaler for DNS i romprogram for Sentralbadet.
- Felles prøvelokaler og verksteder vil kunne bidra til styrket samarbeid mellom de ulike institusjonene.
- Fint med innsikt i teaterets "indre liv" og det tydelige skille mellom publikum og driftsdelen av bygget.

BESØK I PEPPERKAKEBYEN

Søndag 21. desember tok jeg turen til Pepperkakebyen som i år har holdt til i Sentralbadet. Turen ble mitt første møte med innsiden av svømmehallen. Jeg har mange ganger tidligere passert bygget, og delvis også sneket litt i trappeoppgangen i forbindelse med fotografering til forarbeidet, men selve bassengrommet har jeg aldri før vært inne i.

Jeg må innrømme at jeg er litt lei meg for at jeg aldri vil få oppleve svømmehallen i bruk til sitt opprinnelige formål. Det var likevel veldig interessant å se hva arrangørene av pepperkakebyen har fått til i det tidligere bassengrommet. Ved hjelp av stillaser, sorte og hvite tekstiler, kulisser ol. har de transformert rommet til den perfekte arena for byens velkjente pepperkakeby. Særlig interessant var det å oppleve mørkleggingen og iscenesettelsen av rommet som har flere likhetstrekk med en eventuell teateroppsetning i de samme lokalene.

Oppsummering:

- Interessant og inspirerende å oppleve svømmehallen i pepperkakebysetting.

Pepperkakebyen 2014

Studio Bergen

OMVISNING HOS CARTE BLANCHE

Tirsdag 06. januar ble jeg vist rundt på Studio Bergen av teknisk sjef Jeroen Tjeerd de Groot. Det nasjonale kompaniet for samtidsdans, Carte Blanche, har siden 2004 holdt til i de tidligere tv-produksjonslokalene Studio Bergen. Disse lokalene er i minste laget og dårlig egnet til produksjon av oppsetninger.

Lokalene rommer en produksjonsscene, en prøvesal, administrasjon, garderobes, noe verksteder, lager, enkle publikumsfasiliteter mm.

I dagens lokaler er det en produksjonsscene, uten sidescener eller scenetårn. På grunn av liten plass er man nødt til å henge teppeinndekningen langs med scenen i stedet for på tvers, som på tradisjonelle teaterscener ol. Mangelen på plass er med på å sette begrensninger for hvilken type forestillinger som kan produseres og fører til at kompaniet ved enkelte anledninger drar til utlandet for å øve.

I tilknytning til produksjonsscenen er det idag plass til 200 publikummere. Midt i blant disse finner man lys/lyd/video, som foretrekker å ha plass blant publikum fremfor et lukket rom i bakkant. Gjennom en sideinngang har man tilgang til garderobes, lydstudio, kostymeverksted, et pauserom/kjøkken og et mindre lager for tekniske installasjoner I bakkant ligger tavlerom, vaskerom og en bakscene med plass til tekniske installasjoner, monteringsplass og et lite elektrisk verksted. Bakscenen kan nå utenfra via en større port.

Ønske er en produksjonsscene på 13,5 x 13,5 m, sidescener, 7 m fri takhøyde og med yttligere høyde for lys og andre tekniske installasjoner. Ideelt sett et scenetårn. Gulvet belegges med en egen dansematte beregnet for formålet. Rommet skal ikke ha dagslys.

Jeroen kunne i tillegg fortelle at det nå er snakk om å få gjennomført en mulighetsstudie for å undersøke muligheten for en kombinasjon av Carte Blanche, BIT-teatergarasjen og DNS sammen kan overta Sentralbadet.

Oppsummering:

- Svært nyttig og interessant med omvisning som gav et godt inntrykk av sammenhengen mellom de ulike delene av romprogrammet.
- Avtale om tilgang til romprogram utarbeidet av Jeroen med tanke på Carte Blanche i Sentralbadet

MØTE MED LORENTZ GRIEG

Onsdag 07. januar var jeg heldig å få lov til og komme på kontoret til Grieg arkitekter for å snakke om Sentralbadet og arkitekten Halfdan B. Grieg. Kontoret som er et av Norges eldste drives i dag av sønnene Andreas og Lorentz Grieg. Til møte hadde Lorentz funnet frem en del tegninger som vi gikk igjennom og diskuterte. Tegningene var stort sett fra ombyggingen på 1980-tallet hvor det også var Halfdan B. Grieg som var arkitekt. Alle de originale tegningene fra både oppføring og ombygging er bevart og befinner seg i dag i kontorets arkiver. Det var veldig fint å få lov å ta en titt på disse og godt å vite at det finnes tegningsmateriale utover det jeg har fått tilsendt fra byggesaksarkivet til Bergen Kommune. Jeg fikk med meg de nedskalerte utskriftene som supplerer tegningene jeg allerede har. Skulle det vise seg å bli nødvendig ville jeg også være velkommen tilbake for å lete gjennom tegningene etter svar på mer spesifikke spørsmål.

Oppsummering:

- Med de supplerende tegningene har jeg et godt grunnlag til den videre be-
arbeidingen av tegningsmateriale.

Foto: Steinar Kristoffersen/ Bergen Sentrum AS

Før Pepperkakebyen inntok Sentralbadet

Under nedriggingen av pepperkakebyen

FOTOGRAFERING OG KONTROLLOPPMÅLING

Fredag 09. januar og fire dager i den påfølgende uken 12. - 15. januar hadde jeg tilgang til Sentralbadet i forbindelse med nedriggingen av pepperkakebyen som hadde holdt til der i desember. I løpet av disse dagene fikk jeg kontrollmålt tegningsmateriale fra ABO- Plan & arkitektur, fotografert en hel del, og målt opp enkelte detaljer. Disse registreringene vil sammen med innhentet tegningsmateriale og opplysninger i andre skriftlige kilder danne grunnlaget for analyse- og verdisettingen av Sentralbadet.

Pepperkakebyen ble desverre ikke helt ferdig med nedriggingen innen torsdag 15. januar. Blant annet gjaldt dette fjerning av stillasene som var satt opp i bassengene. Jeg føler derfor at jeg ennå ikke har fått dannet meg et ordentlig bilde av hvordan rommet har vært da det ennå var svømmehall.

Oppsummering:

- Tegningsmateriale fra ABO- Plan & arkitektur viser seg å være godt og korrekt foruten noen mindre justeringer og tilføyelser.
- Jeg har fått anledning til å undersøke og fotografere de aller fleste steder i bygget.
- Vil veldig gjerne tilbake for å fotografere bassengrommet når det er ferdig ryddet.

ANALYSE OG VERDISSETTING

Uken går med til å starte arbeidet med analyse og verdsettings-dokumentet. Samtidig arbeider jeg med å bearbeide og rette det eksisterende tegningsmateriale. Når jeg legger de ulike etasjene over hverandre viser det seg å være en del mindre forskyvninger i plan som må rettes opp i. I starten er det også litt vanskelig å få tak på den bærende konstruksjonen i kontor og garderobedelen av bygget. Straks dette er på plass går resten av arbeidet mye lettere. Det går også en god del tid med til å "trace" de originale tegningene fra 1960. Selv om dette arbeidet er tidkrevende og ikke avgjørende for det videre arbeidet med oppgaven, føler jeg at det gir meg bedre innsikt i og forståelse for hvilke endringer som er gjort i løpet av byggets levetid.

Oppsummering:

- Noe mer tidkrevende å bearbeide og rette det eksisterende tegningene enn planlagt.
- Lærerikt å digitalt "trace" tegningene fra 1960.

FØRSTE VEILEDNING MED EIR OG JON

Onsdag 28.01.15 hadde jeg første veiledning med hovedveileder Eir Grytli og biveileder Jon Nordsteien. Under veiledningen snakker vi om Sentralbadet, hvordan svømmehallen har endret seg med tiden og i hvilken tilstand bygget er i idag. Jeg blir rådet til å forsøke å aktualisere tema for oppgaven. Kanskje kan det være til hjelp å finne eksempler på bygg fra samme tidsperiode som nylig har gjennomgått en større ombygging? NVE-bygget i Oslo? Tidsånd, atmosfære og særegenhet blir også nevnt som viktige begrep som kan være til hjelp i den videre prosessen.

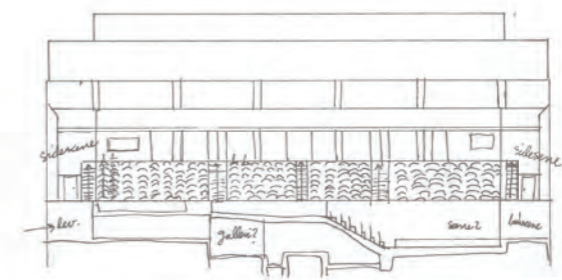
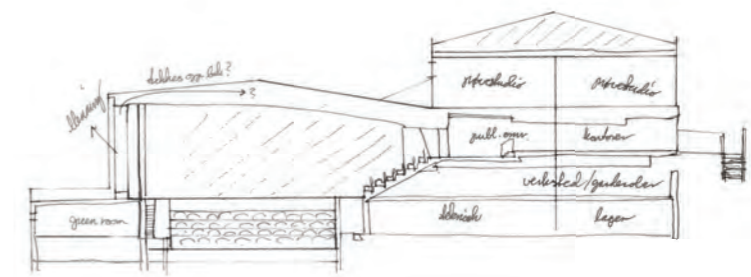
Det ennå ikke helt avklarte programmet drøftes, og vi blir enig om at det blir viktig å legge ned insats for å få avklart dette snarest mulig.

I forhold til det videre arbeidet med scene i bassengrommet vil det være interessant å snakke med noen ang. muligheten for å fjerne betongkonstruksjonen rundt bassengene.

Tegningene og foto fra 1960 viser at glassfasaden i bassengrommet opprinnelig bestod av to sjikt. Av ukjent årsak ble det ene sjiktet fjernet under ombyggingen på 80-tallet. Kanskje kan det være interessant å se på muligheten for på nytt å legge til et ekstra sjikt?

Oppsummering:

- Presentere resultat av forsøk på å aktualisere tema i tekstform?
- Finne ut mer konkret om programmet, kontakte Jeroen på nytt.
- Få ferdig det rettet tegningsmateriale.
- Skrive ferdig analyse og verdsettning.
- Avtale møte med Bendik Manum ang. eventuell fjerning av konstruksjon rundt bassengene.

Skissering av snitt

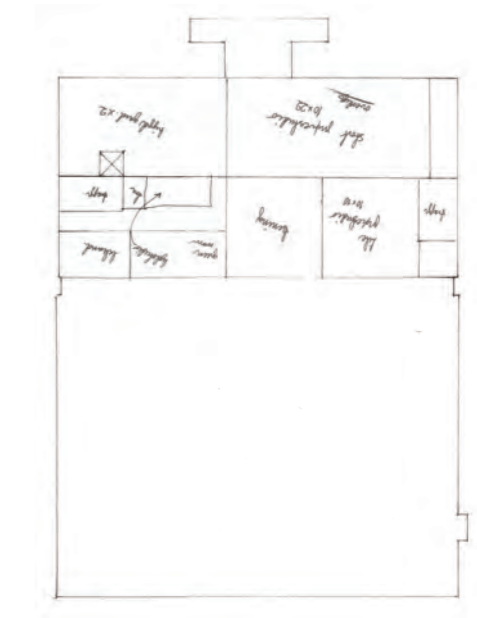
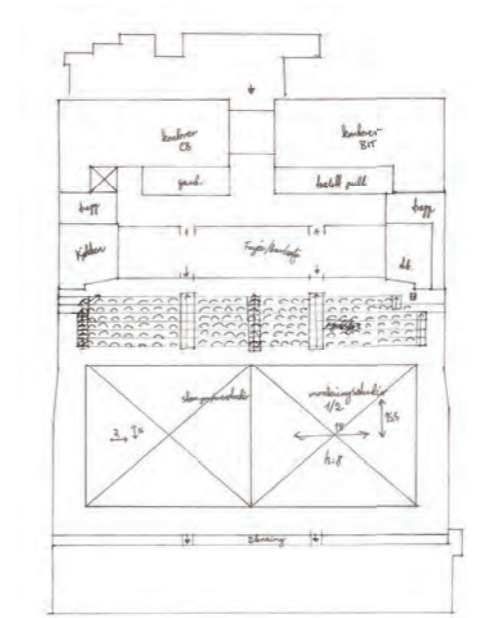
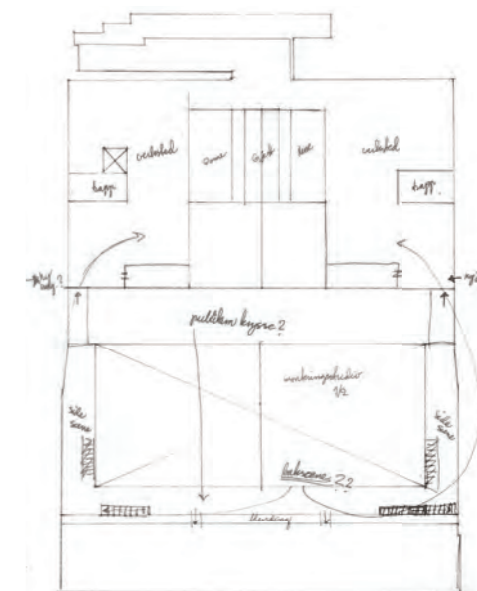
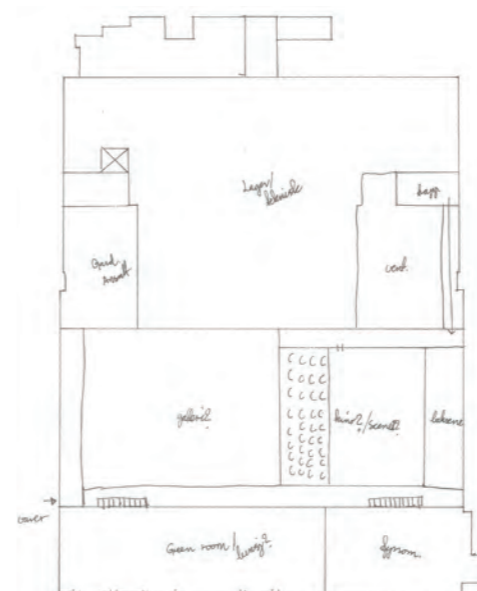
ROMPROGRAM FOR CARTE BLANCHE

Fredag 30. januar lyktes deg meg å få tak i et romprogram som Carte Blanche har satt opp med tanke på en mulig relokalisering til Sentralbadet. Med utgangspunkt i dette begynte jeg med noen raske skisser hvor jeg så på en grov fordeling av de syv hovedgruppene i romprogrammet.

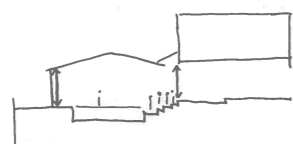
Den foreløpige fordelingen tar utgangspunkt i de ulike funksjonenes behov for areal og dagslys. Plasseringen av de ulike støtte, administrative og publikumsrettede funksjonene forble nokså låst og endret seg lite mellom hver runde med skissering. Mye på grunn av behovet for dagslys og den begrensede tilgangen på dette enkelte steder i bygningen. Plasseringen av og organiseringen rundt det store monteringsstudioet/ black boxen peker seg ut som en helt klar utfordring. Det samme gjelder god nok takhøyde for flere av funksjonene, og en eventuell blanding av glassfasader mot vest og tidligere caféområde.

Oppsummering:

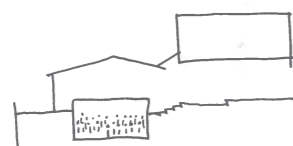
- Kjeller: Green room, garderobes, tekniske rom og nærlager.
- 1. etasje: Verksteder, garderobes og monteringsstudio
- 2. etasje: Kontorer, publikumsfasiliteter og hovedinngang
- 3. etasje: Prøvestudioer, treningsfasiliteter og garderobes

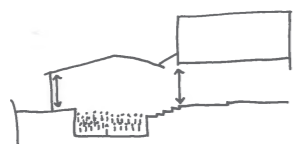
Skissering av planløsning

1. - 17m dybde, 37,8m bredde, 8m høyde
  - krever 2x blending
  - på nivå med tidligere vannoverflate
  - kan gjøre bruk av tribune
  - mulighet for sidescener, mangler bakscene

2. - 14,5m dybde, 25m bredde, 8m høyde
  - black box
  - på nivå med bunnen i bassenget
  - hva skjer med tribunen?
  - mulighet for sidescener og bakscene
  - hvordan løse sirkulasjon for publikum?
  - hva med rommet over?

3. - 14,5m dybde, 25m bredde, 12m høyde
  - krever 2x blending
  - på nivå med bunnen i bassenget
  - hva skjer med tribunen?
  - mulighet for sidescener og bakscene
  - hvordan løse sirkulasjon for publikum?
  - hva med rommet over?

Alternativer for monteringsstudio

BIT-TEATERGARASJEN SOM EN DEL AV PROGRAMMET?

Torsdag 8. jan kunne man i BT lese: "BIT Teatergarasjen, DNS og Carte Blanche kan bli samlokalisert i Sentralbadet." ¹

Nyheten om at BIT nå har gått sammen med Carte Blanche og DNS om en mulighetsstudie ser jeg på som svært positiv. Jeg ønsker derfor å la dette bli mitt nye utgangspunkt med tanke på romprogram og brukere av bygget.

En kombinasjon av disse tre institusjoenen vil gi et mer troverdig og levedyktig utgangspunkt for byens nye scenekunst arena. Løsningene vil også kunne forhindre planen om et ruvende nybygg for BIT på nabotomten til Sentralbadet. Tomten vil da heller alene kunne benyttes til å gjenoppføre det demonterte Ekserserhuset, en langt mer heldig løsning med tanke på å bevare utsikten fra Sentralbadet og den visuelle kontakten med Nøstebukten.

I denne sammenheng vil det bli aktuelt å benytte seg av muligheten den nylig gjennomførte omreguleringen legger til rette for: Et tilbygg på taket av kontor- og garderobedelen av bygget.

I mangel på et konkret program for BIT, kommer jeg til å ta utgangspunkt i opplysningene fra Bergen kommunes rullerende kulturarena plan 2011-2015:

"Hovedscenen planlegges på 20 x 20 meter med sidescener på 1 meter og bakscener på 3 meter. Fri høyde i sceneområdet skal være 8 meter. Det vil være plass til mellom 200 og 400 tilskuere avhengig av tribuneoppsett. Prøve/studioscenen som er plassert i 2. etasje over hovedscenen planlegges 10 x 15 meter med fri høyde på 6 meter. Ved side av scenen er det plassert artist-garderober mv, samt tekniske rom og administrasjonslokaler." ²

I tillegg til scenen som etableres i det tidligere bassengrommet vil jeg arbeide med et black box-studio i tilbygget på taket. Tanken er å gi brukerne av bygget større frihet og både BIT og Carte Blanche muligheten til å oppta hver sin hovedscene på samme tid. Det vil også være et mål at de to scenene skal tilby svært ulike omgivelser for dans- og teateroppsetninger.

Oppsummering:

- BIT inkluderes som en del av romprogrammet.

1. (Johnsen F. (08.01.2015) Sentralbadet kan bli byens nye kulturhus. Bergens Tidende)

2. Byrådsavdeling for kultur, kirke og idrett, Bergen Kommune (2011) Rullering av kulturarena plan 2011-2015. Tilgjengelig fra: https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archiv/00108/Rullering_av_kultur_108223a.pdf (Hentet 09.02.2015)

PROSJEKTFORSLAG

Jeg ønsker i min oppgave å undersøke hvordan Sentralbadet kan omgjøres fra svømmehall til en arena for produksjon og visning av scenekunst.

Med bakgrunn i den siste tidens medieoppslag i blant annet Bergens Tidende vil jeg arbeide ut ifra ønske om en samlokalisering av DNS, Carte Blanche og BIT Teatergarasjen. På grunn av at de tre partene først nylig har blitt enig om å undersøke muligheten for en samlokalisering er det foreløpig ikke utarbeidet et eget romprogram for denne løsningen. Romprogrammet på neste side er derfor satt opp med utgangspunkt i ønskene fra Carte Blanche og de opplysninger jeg har klart å finne om BIT.

Oppsummering:

- Jeg har satt opp et foreløpig romprogram som jeg vil bruke som utgangspunkt for arbeidet videre.

Romprogram
basert på Carte Blanche sitt utkast

Administrasjon

Kontorer/arbeidsplass (Dagslys)	_, 23, 2.9, 230
Kopierom/ pakkerom	1, _, 2.9, 12
Møterrom, lite	1, 8, 2.9, 12
Møterrom, stort (Dagslys)	1, 30, 2.9, 45
Garderode ansatte, dame	1, 8, 2.9, 16
Garderobe ansatte, herre	1, 8, 2.9, 16
Vaskerom/bøttekott	2, _, 2.9, 4
Kjøkken/ pauserom (Dagslys)	<u>1, _, 2.9, 45</u>
	380

Garderober & toalett

Felles, dame m. badstue	1, 8, 2.9, 63.5
Felles, herre m. badstue	1, 8, 2.9, 63.5
Felles, gjester dame	1, 4, 2.9, 8.5
Felles, gjester herre	1, 4, 2.9, 8.5
Trippel, dame	1, 3, 2.9, 24.6
Trippel, herre	1, 3, 2.9, 24.6
Handikaptaolett	1, _, 2.9, 7
Toalett ansatte øvrig	<u>1, 4, 2.9, 8</u>
	208

Trenings, behand. & prøvestudio

Styrkerom	1, _, 2.9, 90
Kondisjonstrening	1, _, 2.9, 15
Fysioterapi (Dagslys)	1, _, 2.9, 13
Annen behandling (Dagslys)	1, _, 2.9, 13
Prøvestudio, lite (Dagslys)	1, _, 2.9, 80
Prøvestudio, stort (Dagslys)	1, _, 7, 285
Oppholdsrom/ green room (Dagslys)	<u>1, 20, 2.9, 45</u>
	541

Verksteder

Opptaksrom	1, _, 2.9, 20,5
Kostyme	1, _, 3.5, 88
Vaskerom kostyme	1, _, 2.9, 12
Fargerrom kostyme	1, _, 2.9, 12
Elektronikk	1, _, 2.9, 20
Scene/montering (Metall)	1, _, 7, 88
(Tre)	<u>(tot. ca. 400)</u>
(Maling)	
(Møbeltapetsering)	
(Rekvisitør)	
	640

Studio

Monteringsstudio (Black box)	1, _, 12, 437
Oppholdsrom/ green room (Dagslys)	1, 30, 2.9, 45
Kontrollrom/studio	<u>1, _, 2.9, 7</u>
	489

Stk, ant, h, kvm

Tekniskerom

	1, _, 2.9, 8
Dimmerom	1, _, 2.9, 26
Vifterom	1, _, 2.9, 10
Varme	1, _, 2.9, 8
Server/ IKT/ komkunikasjon	1, _, 2.9, 57
Mottorrom trekk	1, _, 2.9, 8
Høyspenningsrom	1, _, 2.9, 5
Sikringssskap	<u>1, _, 2.9, 8</u>
Forsterker/ mediaserver/ IKT	130

Nærlager

	1, _, 3.5, 19.5
Garasje	1, _, 7, 46
Lyslager	1, _, 2.9, 12.5
Lydlager	1, _, 7, 12.5
Scenelager	1, _, 2.9, 12.5
Rekvisitter	1, _, 2.9, 12.5
Video	1, _, 3.5, 46
Kostymelager	1, _, 2.9, 8,5
Kontorrekvisita	1, _, 2.9, 12.5
Arkiv	1, _, 12, 250
Lager	1, _, 2.9, 12.5
Piano/ instrumenter	1, _, 2.9, 12.5
Filterrom	<u>1, _, 2.9, 12.5</u>
Søppel	470

Inn- og utlast

	1, _, 7, 126
--	---------------------

kai

Publikumsfasilitieter

Ikke med i romprog.til Carte Blanche	
	3 stk
Toalett, dame	3 stk
Toalett, herre	1 stk
Handikaptaolett	1 stk 550plasser
Garderobe	1 stk (2 stk?)
Bar/ café	ca. 400 + 150
Publikumsplasser	

Eventuelt tillegg for BIT

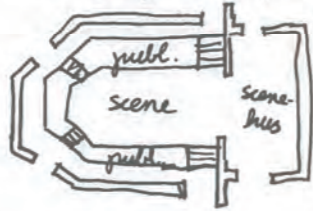
basert på opplysninger i kulturarenaplanen 2011-2015

	1, _, 8+, 506
Hovedscene	1, _, 6+, 150
Prøve/studioscene	<u>(tot. ca 288)</u>
m. dertilhørende tekniskerom, garderober mm.	944

Proscenium arch/
prosceniumsbue

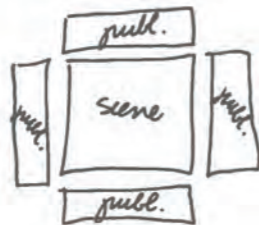
Thrust / open / platform

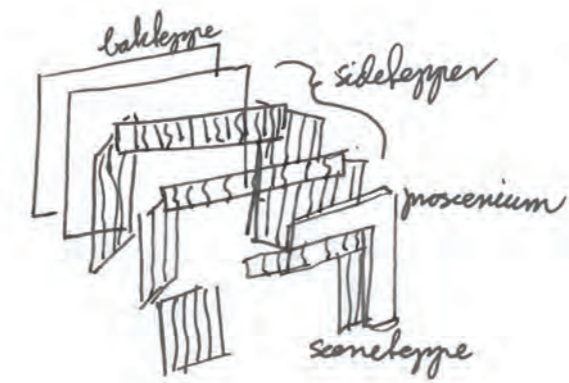
Traverse /
kryngående

In the round /
sentralscene

Ulike typer sceneoppsett

Scenedepper prosceniumscenen

FJERNING AV BETONGKONSTRUKSJONEN RUNDT BASSENGENE?

Fredag 6. februar hadde jeg en samtale med ingeniør og arkitekt Bendik Manum om muligheten for å fjerne betongkonstruksjonen rundt bassengene. Bendik mente at man gjerne kan fjerne betongenkonstruksjonen rundt bassengene forutsatt at dette ikke vil røre ved fundamentene eller bærende element.

Veien videre:

- Muligheten for eventuelt å fjerne betongkonstruksjonen rundt bassengene åpner opp for flere muligheter og større frihet i utformingen av den nye scenen i bassengrommet.

Køye med lys i hovedbasseng

Alternativer til blanding av glassfasader

VEILEDNING MED JON

Fredag 6. februar hadde jeg veiledning med Jon Nordsteien. Under veiledning snakket vi om fordeling av romprogrammet, mulighetene/ problematikken knyttet til etableringen av en scene i bassengrommet, og muligheten/ behovet for et tilbygg på taket av den eksisterende bygningen.

I forhold til etableringen av en scene i bassengrommet ønsker jeg å arbeide videre med en kombinasjon av alternativ 1/3 (s. 18). Jeg har størst tro på at dette alternativet vil kunne legge opp til et fleksibelt rom og samtidig lykkes med å bevare de arkitektoniske kvalitetene.

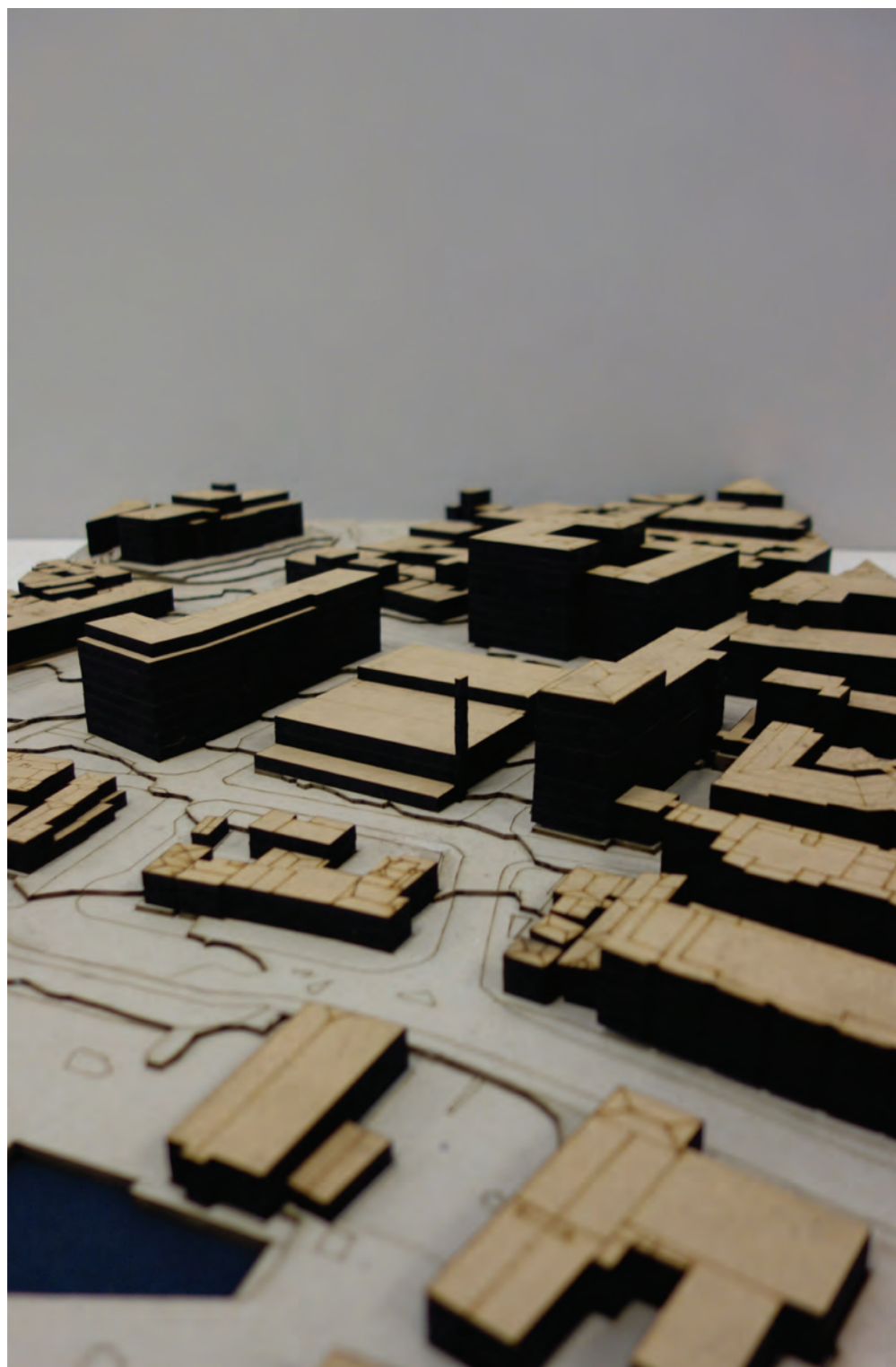
Når det gjelder alternativer for blanding tror jeg det er viktig å velge en løsning som er robust og enkelt å benytte. Smartglassproduktet skiller seg ut som et tilsynelatende spesielt attraktivt alternativ.

For "boksen på taket" vil det være aktuelt å forsøke å finne referanser. Det vil også være aktuelt å benytte denne til å ta hånd om de delene av programmet som ikke finner seg plass innenfor den eksisterende bygningskroppen.

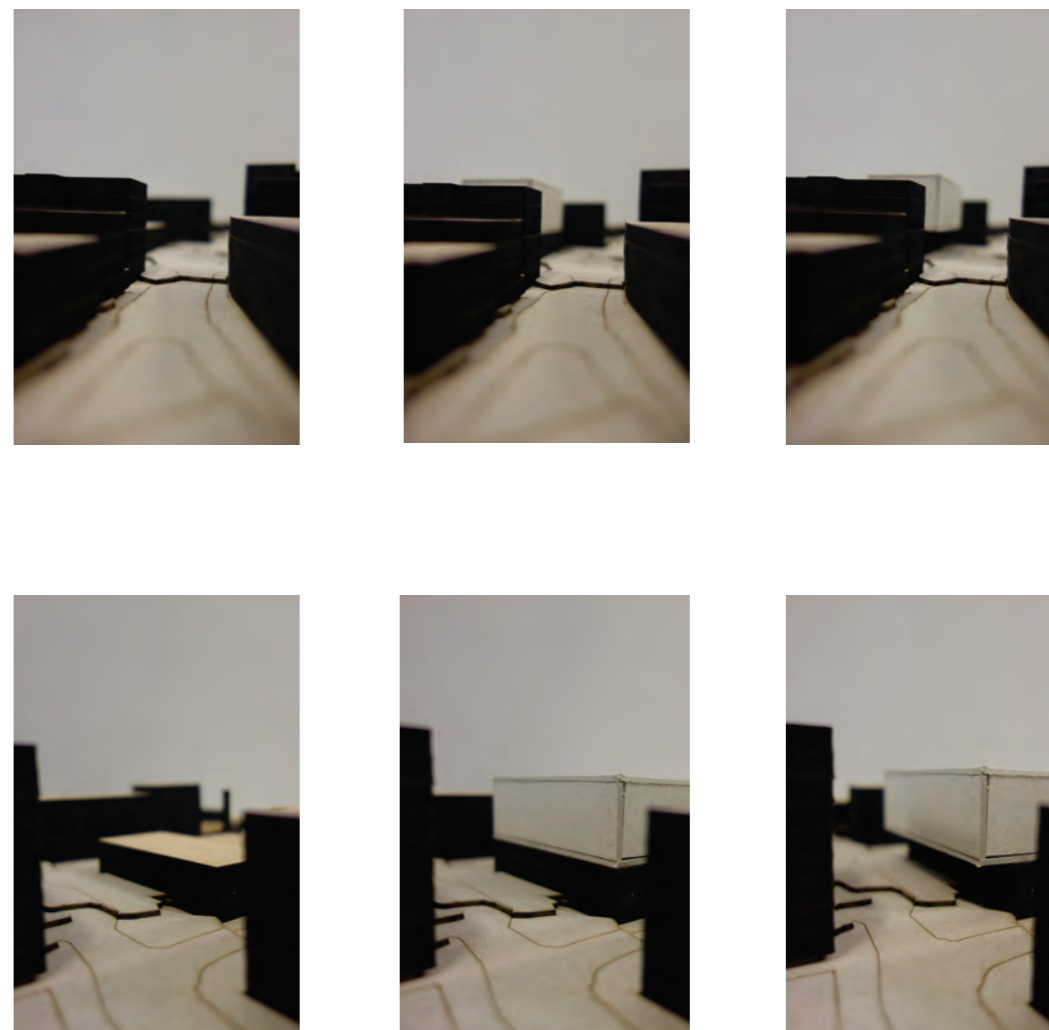
Vi diskuterer også dagens inngangssituasjon utforming knyttet til å reetablere den opprinnelige hovedinngangen. Hvordan vil man her kunne oppnå universell utforming?

Oppsummering:

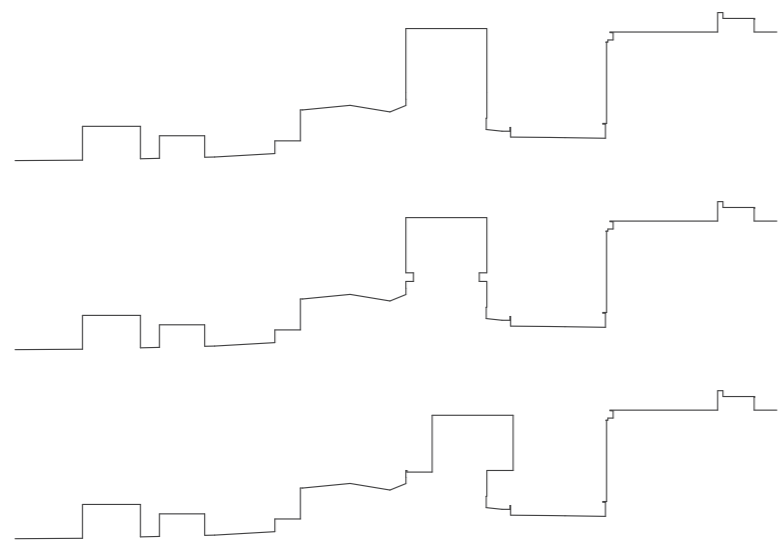
- Arbeide videre med å tegnet ut forslaget for scene i bassengrommet.
- Undersøke muligheten for å benytte Smartglass som alt. for blanding.
- Undersøke muligheten for å etablere en scenerigg. Gulv/ tak?
- Bestemme program for "boksen på taket", begynne å tegne denne.
- Referanser med tilbygg på tak: Rockheim?

1-500 modell, Byrom

Plassering av volumet på taket

Volum, tydeliggjøre skille, artikulering av inngangssituasjon

Byggelinje, synlighet

§ 8

BESTEMMELSESONMRÅDER

8.1. Villkår for bruk av arealer, bygninger og anlegg

8.1.1. Innenfor bestemmelsesområde #1 kan det oppføres

påbygg. Utkraging ut over fortau er ikke tillatt.

Påbygget skal heves over eksisterende gesims slik at avstanden mellom gesims på eksisterende bygg og påbygg er tilstrekkelig til at den opprinnelige fasaden tydelig lar seg identifisere etter ombygging.

Første nivå i påbygg skal trekkes inn i forhold til underliggende bygningskropp.

UTKRAGING OVER FORTAU

Jeg tillater meg å krage ut over det eksisterende bygningsvolumet mot øst. Dette for å unngå at det første publikum møter er en høy og avvisende fasade. Fortauet på denne siden av bygningen er bredere enn normalt, og jeg velger å anse arealet nærmest bygningen som en plass tilhørende denne. En utkraging av det nye volumet vil være med på å innramme hovedinngangspartiet og vil kunne virke som en forlengelse av byggets sentrale hovedakse på tvers. Det nye volumet trekkes frem til byggelinjen for resten av gateløpet for å understreke denne. Høyden og plasseringen av det nye volumet vil begge være med på å tydeliggjøre bygningen i bybildet.

FORESTILLING: CARTE BLANCHE, EDVARD

Lørdag 14. februar var jeg i Studio Bergen for å se Carte Blanche sin forestillingen basert på livet til Edvard Munch. Den spanske koreografen Marcos Morau har latt seg inspirere av den verdensberømte maleren og hans opphold ved sanatoriet i København. Gjennom dans fortelles det om et liv preget av angst og tvangstanker.¹

Forestillingen var utrolig flott og jeg ble imponert over hva de fikk til med enkle scenografiske virkemidler. Her var danserene i fokus og fortellingen ble uttrykt gjennom bevegelse. Dette fikk meg til å innse at scenerommet/studioets viktigste rolle er å støtte oppunder og legge til rette for et mangfold av ulike forestillinger og uttrykk.

Oppsummering:

- Fokuserer på å skape det generelle rommet hvor det spesielle kan utfolde seg.

1. Ødegård, A. K. (12.01.2015) *Gjør Munch til dans*. Tilgjengelig fra: <http://www.ba.no/hvaskjeribergen/article7744680.ece> (Hentet: 17.02.15)

Foto: Carte Blanche/ Helge Hansen

Fra forestillingen Edvard

NYTT BESØK I SENTRALBADET, FOTOGRAFERING

Etter en uke hvor det gikk mye tid med til å lage en 1-500 modell av ormdet rundt Sentralbadet var det kjekt å på nytt se bygningene i fullskala.

I forbindelse med turen til Bergen hadde jeg fått ordnet med lån av nøkkel til Sentralbadet. Mandag 16. februar kunne jeg med litt skjelvende hånd låse meg inn i den nå helt tomme svømmehallen. Siden Pepperkakebyen bel forsinket med oppryddningen var dette første gangen jeg fikk se hovedbassenget uten stilas. Forskjellen var stor, og rommet opplevdes langt større med den ekstra dybden i bassenget.

Det mindre barnebassenget er fortsatt dekket som følge av skaden på taket etter stormen i januar. Utendørs er det nå satt opp stilas og det arbeides med å utbedre skaden. En av håndverkene kunne fotalle at de er igang med ny tekking, men at det i første omgang ikke er snakk om nye kobberplater.

Under min lille visit i Sentralbadet møtte jeg også en av de som har vært vaktmestre i svømmehallen. Han kunne fotelle om en liten luke øverst i kontrollrommet hvorfra man kan kripe inn over taket i bassengrommet. Luken ble funnet, åpnet, foto ble tatt og takets dårlige stand bekreftet. Noe krying ble det derimot ikke.

Oppsummering:

- Har fått tatt nye foto av bassengrommet og supplerende foto av resten av bygningen.
- Interessant å oppleve hvor forskjellig rommet fremstår med gulnivå hevet til bassengkanten og uten noen form for oppbygning.

Bassengrommet i Sentralbadet

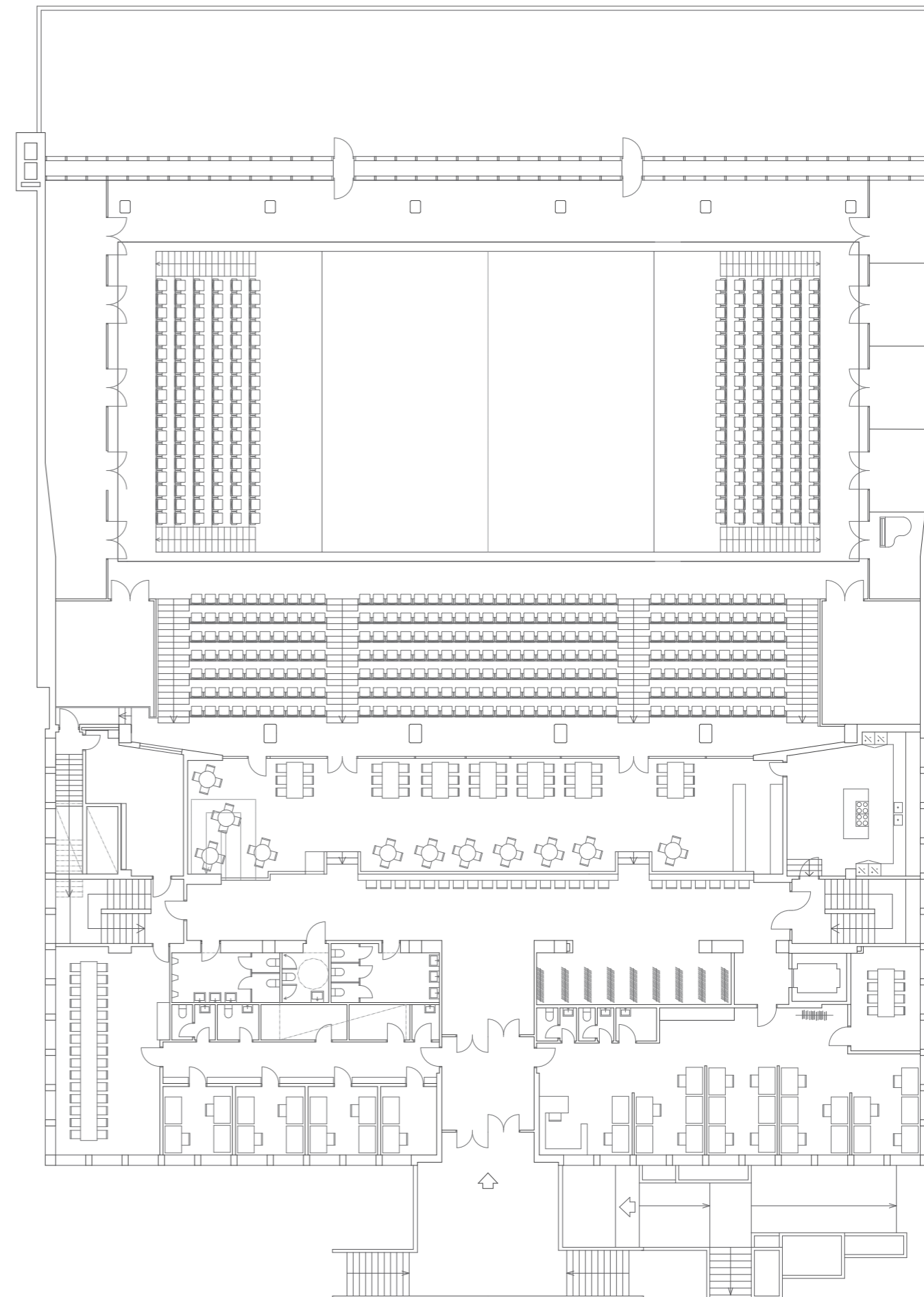
DETALJERTE PLANLØSNINGER OG A&V DOKUMENT FERDISTILLING

Etter et besøk i Sentralbadet mandag går resten av uken med til å tegne ut og undersøke innpassing av nytt program i eksisterende bygning mer i detalj. Jeg begynner å se på hvor det kan være mulig å opprette nye vertikaler i form av en sjakt og en ny trapp. For 1. etasje planen sliter jeg med å få dekket dagslys behov og samtidig oppnå effektiv logistikk fra verksteder til sceneområdet.

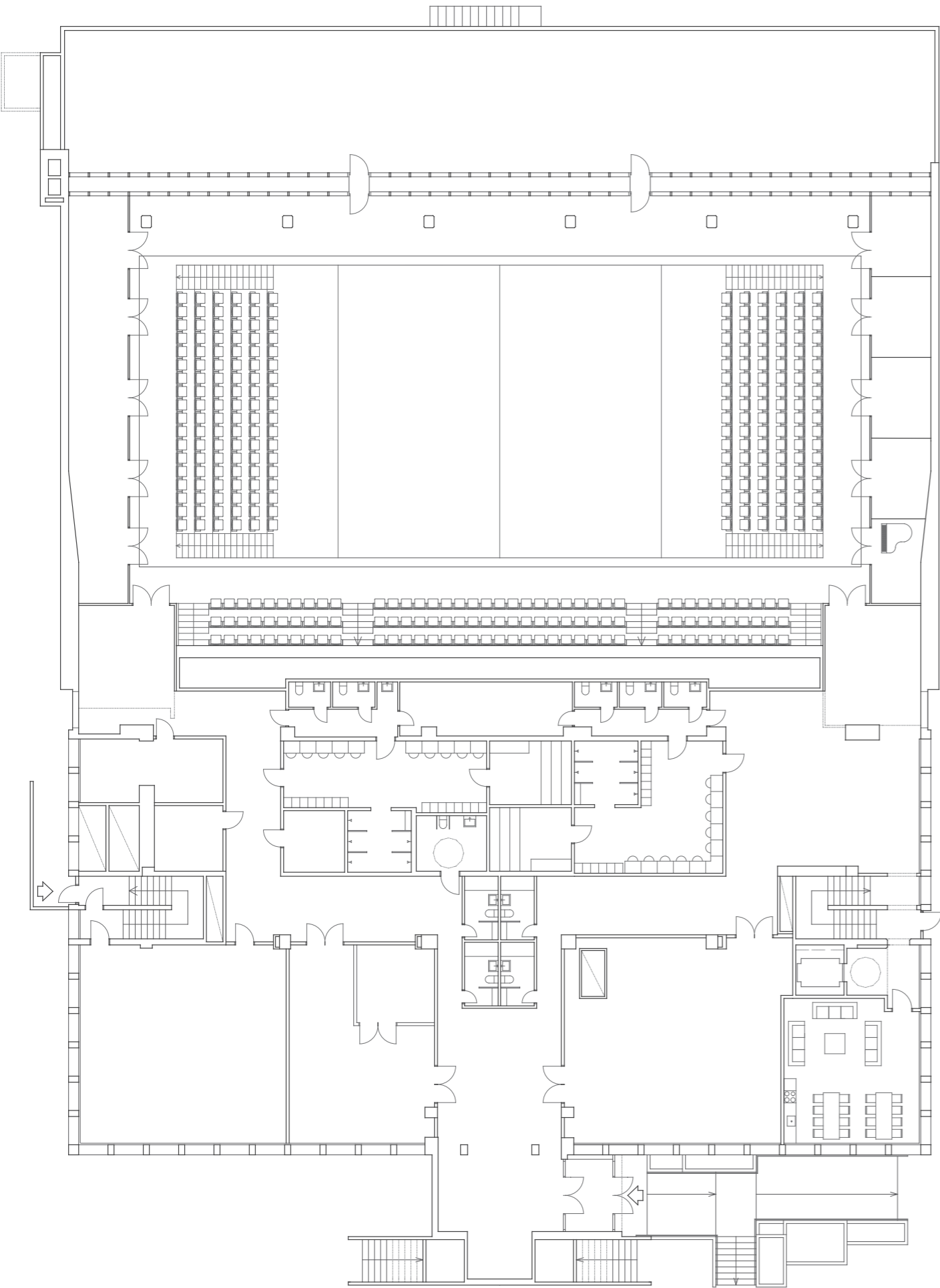
Siste del av uken brukes til å ferdigstille Analyse og verdsettingsdokumentet.

Oppsummering:

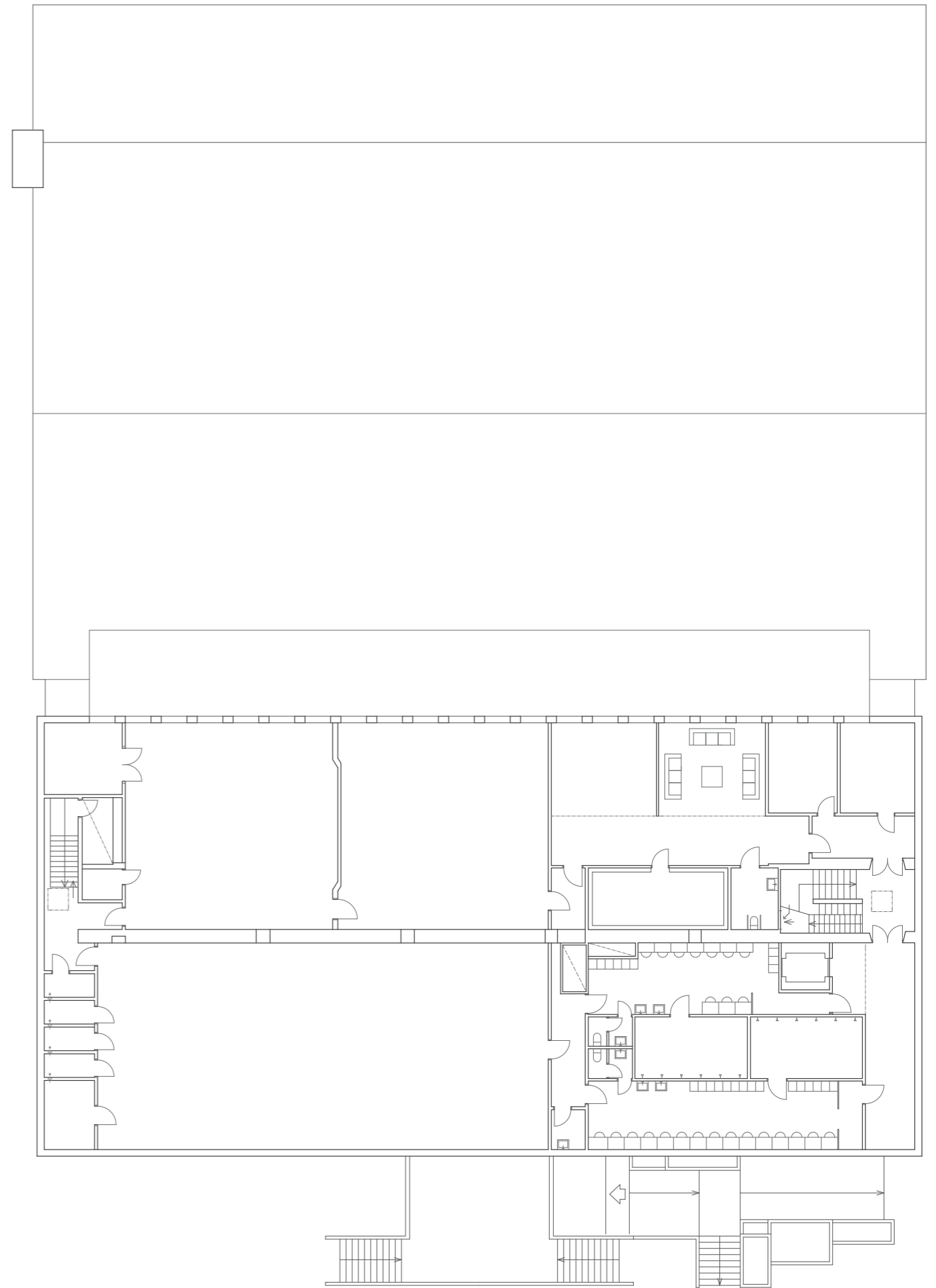
- Utfordrende med logistikk og lys i 1. etasje. Se på alternativ løsning som inkluderer varelevering/ tilkomst med bil utvendig.
- Jobbe videre med å undersøke mulighetene for nye vertikaler som kan knytte sammen eksisterende bygning og nytt tilbygg på taket.
- Universell utforming for publikum er foreløpig ikke tilstrekkelig løst med separat inngang på siden av bygget.

Plan av 2. etasje 1: 250

Plan av 1. etasje 1: 250

Plan av 3. etasje 1: 250

OPPHENGNING TIL MIDTSEMESTER

Med midtsemester torsdag og fredag neste uke var det på tide å sette opp en ordentlig opphengningsplan. Uken ble brukt til å begynne å produsere materiale til selve gjennomgangen og veiledningen i forkant.

Opphengningen er tenkt indelt i tre.

Lengst til høyre vil det være en intro til bygget og området med tegninger i mindre målestokk. Fokuset vil her være byrommet og realisjon til den omkringliggende bebyggelsen.

I midten vil det være plan og snitt av selve bygningen med hovedfokus på de to scenene og hvordan de ulike service og publikumsfunksjonene knytter seg til disse.

Lengst til venstre vil det være et utvalg av tegninger i større målestokk som viser utsnitt av den større helheten.

VEILEDNING

Fredag 27. mars hadde jeg veiledning med Jon Nordsteien. Under veiledning snakket vi en del om forholdet mellom de to scenene. Hvordan skal de fungere sammen, hva skal de dele på av funksjoner? Skal det kunne holdes forestillinger samtidig?

Svaret på det siste spørsmålet er: ja. Formålet med å ha to scener er å legge til rette for at Carte Blanche og BIT skal kunne bruke disse uavhengig av hverandre. Da må også fremvisningene kunne foregå samtidig.

Når de to scenene skal kunne fungere uavhengig av hverandre vil det være behov for et eget "maskineri" i tilknytning til Black Boxen. Trolig ville dette uansett ha vært nødvendig på grunn av avstanden fra kjelleren og opp til 4. etasje.

En vurdering i forhold til dimensjonering av publikumsfasilitetene og rømningsveier blir også nevnt for tilbygget på taket. Hvor bred er de eksisterende trappene? Hvor mange publikummere er det tenkt plass til i Black Boxen?

Tilbyggets karakter og materialitet diskuteres. Hvilken karakter skal tilbygget ha? Skal det være en ekstrovert eller introvert "boks"?

Oppsummering:

- Tegne utkast til Black box før midtsemester. Bestemme program for tilbygget.
- Avtale ny samtale med Bendik Manum ang. konstruksjon og teaterteknikk

RØMNINGSVEIER

Utdrag fra nettsidene til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:

*"I kinoer og teatre bør det være trinnyls i trappene i tillegg til den påbudte merkingen."*¹

"I forsamlingslokaler innredet med sitteplasser bør avstanden mellom stolrygg og seteforkant ikke være mindre enn 0,40 m. Ved denne avstand bør det være maksimum 30 sitteplasser pr rad, når det er gangpassasje på begge sider av stobraden og maksimum 15 sitteplasser pr rad når det bare er én gangpassasje. Gangpassasje mellom benkerader må ha fri bredde minimum 1,2 m. Samlet fri bredde i gangpassasjene må dimensjoneres utfra antall sitteplasser. Grunnlaget for dimensjoneringen er 1 cm pr sitteplass.

*Gangpassasjer bør ikke ha helning større enn 1:10. Trapper må ha gode stigningsforhold (1 inntrinn + 2 opptrinn = 62 cm ± 2 cm.) i ganglinjen og bør ikke ha større opptrinn enn 16 cm. Trappetrinn må være direkte eller indirekte belyst. Trapp med mer enn 3 trinn må ha rekkverk på begge sider."*²

*"§ 7-27 fig 9 Lokaler med mellom 150 og 600 personer må ha minst to utganger. For øvrig bør det være minimum en utgang pr. 300 personer."*³

"Samlet fri bredde i rømningsvei må minimum være 1 cm pr. person.

I bygning beregnet for virksomhet i risikoklasse 1, 2, og 4 må fri bredde i rømningsvei være minst 0,9 m. I bygninger beregnet for mange mennesker må fri bredde i rømningsvei være minst 1,2 m...

I bygninger med flere etasjer må rømningsveiene dimensjoneres for samtidig rømning fra to etasjer. De to etasjer som ligger over hverandre og til sammen har det største persontall, er dimensjonerende. Persontallet settes lik det største antallet personer som branncellen er beregnet for. Persontallet for en branncelle uten faste sitteplasser kan beregnes etter § 7-27 tabell 5.

*Rømningsvei må ikke ha innsnevring. Eksempelvis må dører i rømningsvei ha fri bredde tilsvarende som for rømningsvei. Rekkverk m.m. kan stikke inntil 10 cm ut fra vegg i rømningsvei uten at den frie bredden reduseres av den grunn. Fri bredde i trapp må være som for rømningsvei generelt."*⁴

1. <http://www.dsb.no/no/Rettskilder/Regelverk/Oppslagsverket/3906/3908/8412/8437/8438/>

2. [http://oppslagsverket.dsb.no/content/arkiv/plan-bygg/Veiledning-REN-til-forskrift-om-krav-til-byggverk-\(TEK\)-2-utgave/8/9/](http://oppslagsverket.dsb.no/content/arkiv/plan-bygg/Veiledning-REN-til-forskrift-om-krav-til-byggverk-(TEK)-2-utgave/8/9/)

3. <http://www.dsb.no/no/Rettskilder/Regelverk/Oppslagsverket/3906/3907/7546/7600/7635/7638/>

4. [http://oppslagsverket.dsb.no/content/arkiv/plan-bygg/Veiledning-REN-til-forskrift-om-krav-til-byggverk-\(TEK\)-3-utgave/8/9/4/](http://oppslagsverket.dsb.no/content/arkiv/plan-bygg/Veiledning-REN-til-forskrift-om-krav-til-byggverk-(TEK)-3-utgave/8/9/4/)

Foto: Ieva Saudargaite

Nestlé Waters Beirut Headquarters
Bernard Mallat Architects, Walid Zeidan
Beirut, Lebanon

Foto: Harald Øren

Rockheim
Pir II
Trondheim

Foto: Richard Johnson

Ontario College of Art and Design
Alsop Architects with
Robbie/Young + Wright Architects
Toronto, Ontario

Foto: Terri Meyer Boake

Ontario College of Art and Design
Alsop Architects with
Robbie/Young + Wright Architects
Toronto, Ontario

REFERANSER

Addisjoner i direkte forlengelse
av eksisterende volum

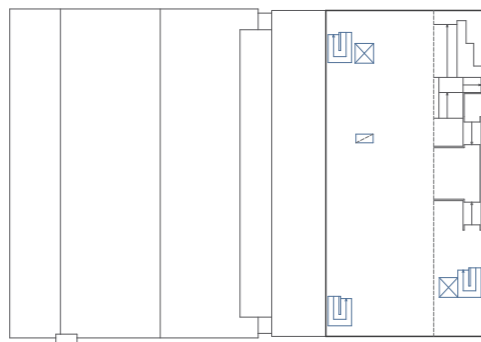
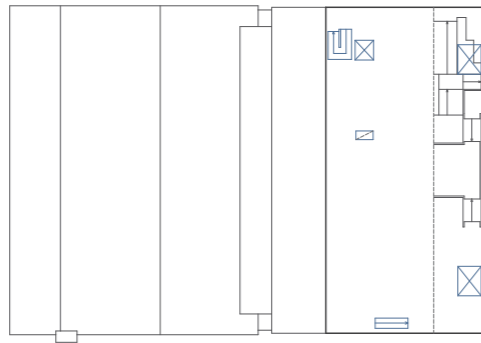
Illustrasjon: Herzog & de Meuron

Elbe Philharmonic Hall
Herzog & de Meuron
Hamburg

Foto: Duccio Malagamba

Caixa Forum
Herzog & de Meuron
Madrid

Plassering av vertikaler

HVORDAN PlassERE ET VOLUM PÅ TAKET AV SENTRALBADET?

I forbindelse med midtsemester torsdag 5. mars lyktes det meg å snike en kort samtale med Bendik Manum.

Han kunne fortalte at et tilbygg på taket av Sentralbadet vil kreve egen separat bæring. Det er flere måter å løse dette på. Tilbygget vil minimum kreve 3 eller 4 punkter til grunn. Minimum et av disse punktene må ligge innenfor den eksisterende bygningen og forankres i underkant av fundamentet for denne.

Antall punkter og plasseringen av disse vil ha betydning for høyden på bjelkene i dekke.

Færrest mulig punkter, 3 stk, og en fri plassering av disse vil være mulig med kraftige bjelker som har en høyde rundt 1,5 m.

Med 4 punkter, med låst plassering i hvert sitt hjørne, vil høyden på disse bjelkene kunne reduseres.

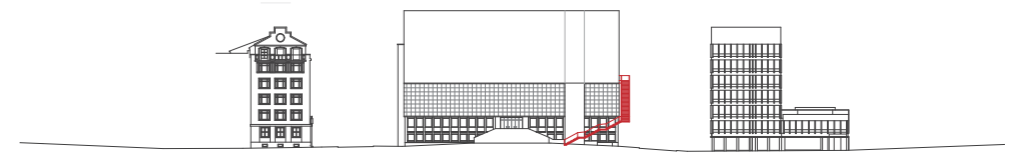
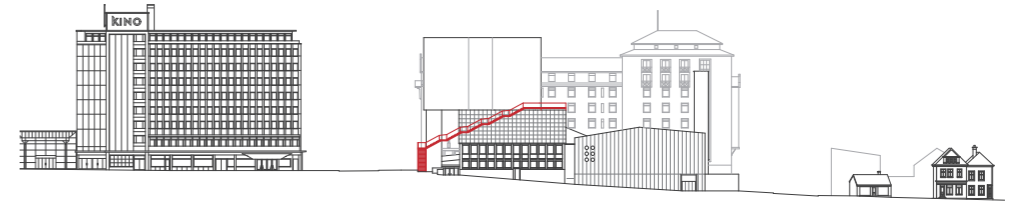
Når det gjelder resten av konstruksjonen vil bjelker på tvers i tak kunne gi scenetekniske muligheter i forhold til trekk. Bjelkene vil da måtte ligge på tvers av rommet med motorrommet for trekk i ene enden.

Veggene er med en høyde på rundt 15 meter trolig høye nok til å kunne fungere som avstivende skiver.

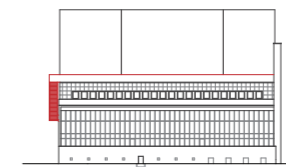
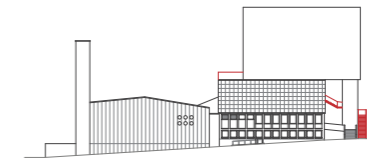
Diskuterte de flyttbare sceneriggene i bassengrommet. Foreløpig feil plassering av motorrommet for trekkene. Flyttes til ene kortsiden.

Oppsummering:

- Antall punkter og plassering avgjør høyde på bjelker i dekket.
- Bjelker på tvers i tak kan gi scenetekniske muligheter. Betydning for plassering av motorrom trekk.

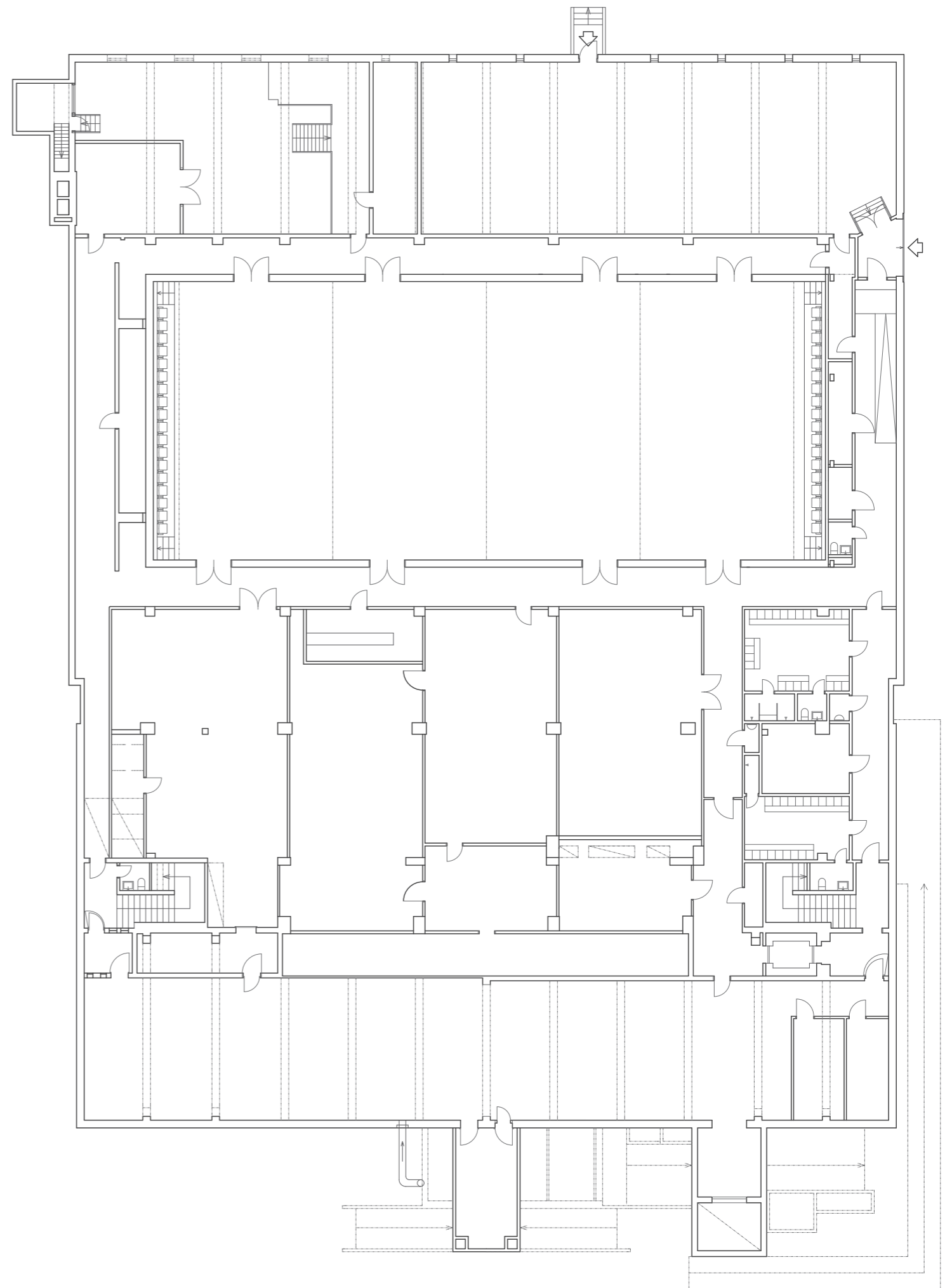
MATERIALE TIL MIDTSEMESTER

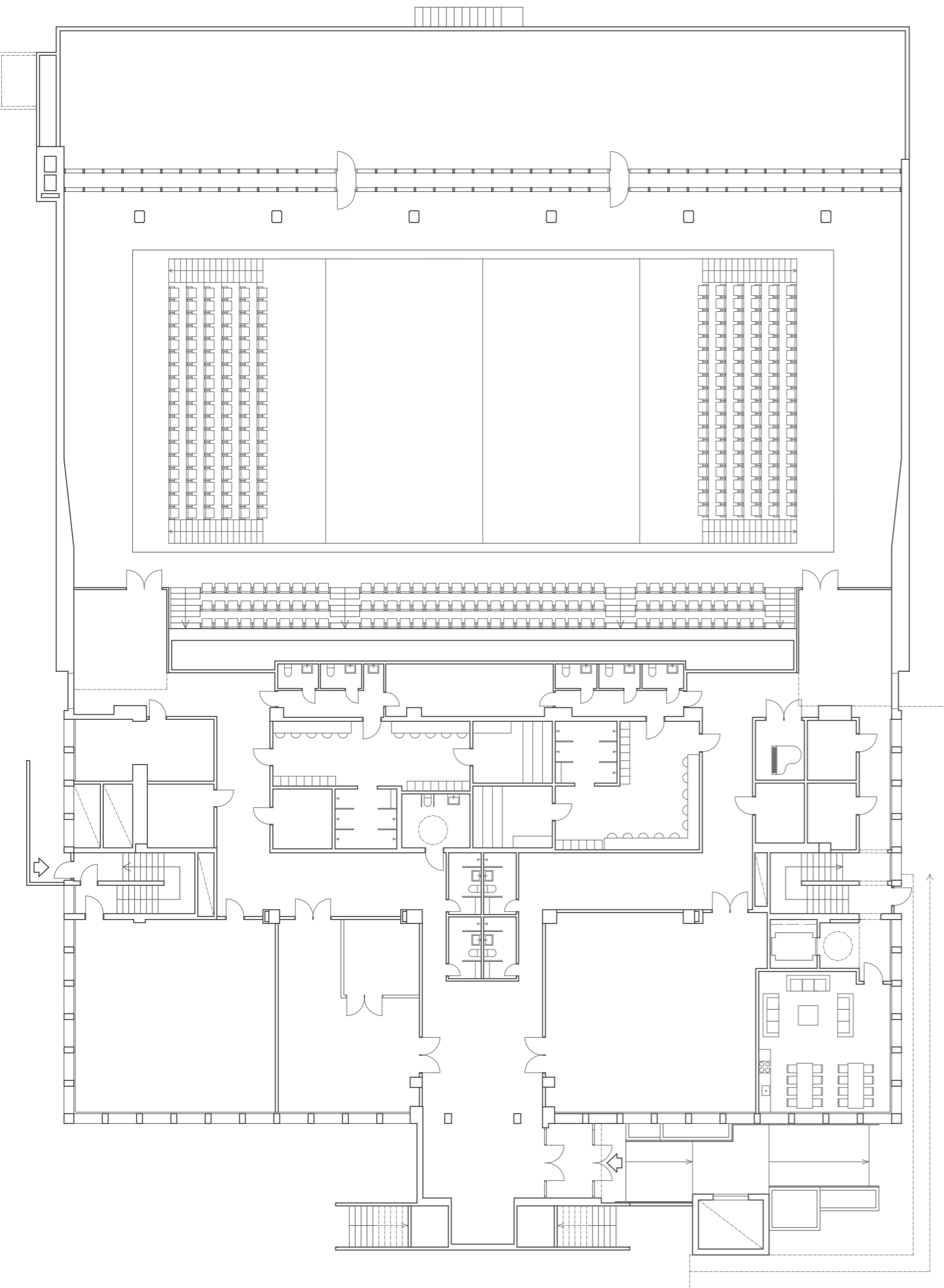
Oppriss 1:1500

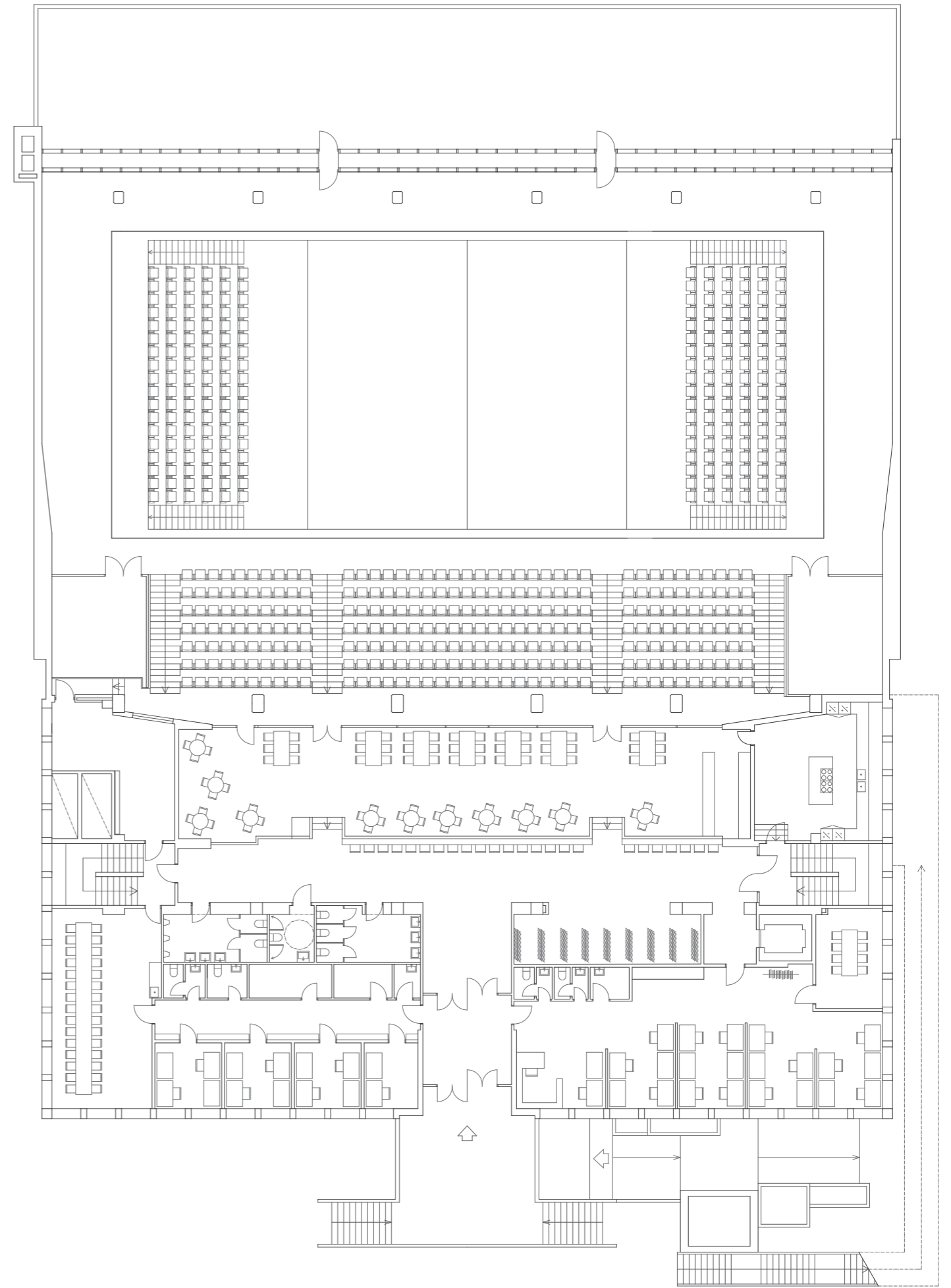
Situasjonsplan 1:1500

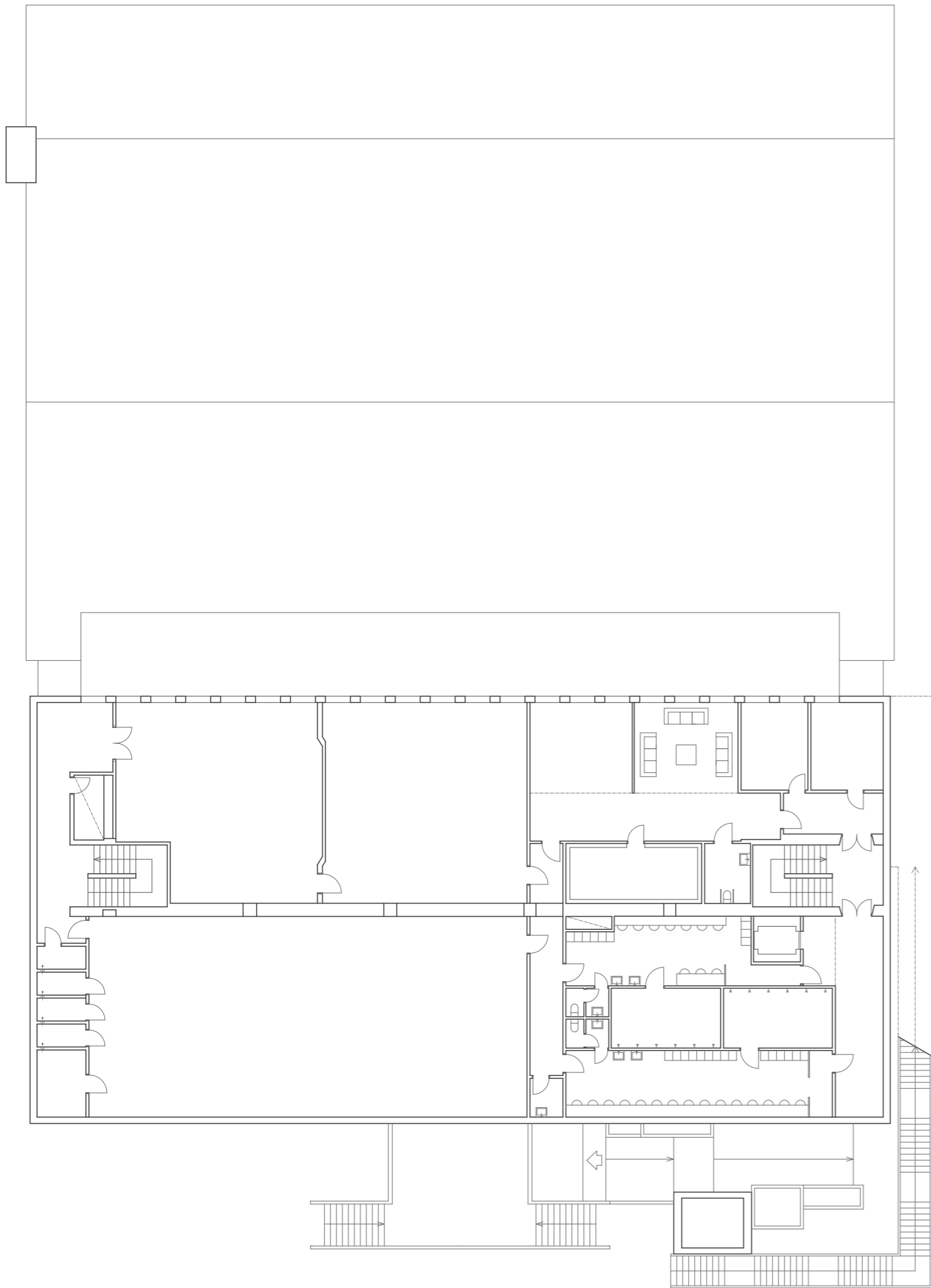
Plan av kjeller 1: 250

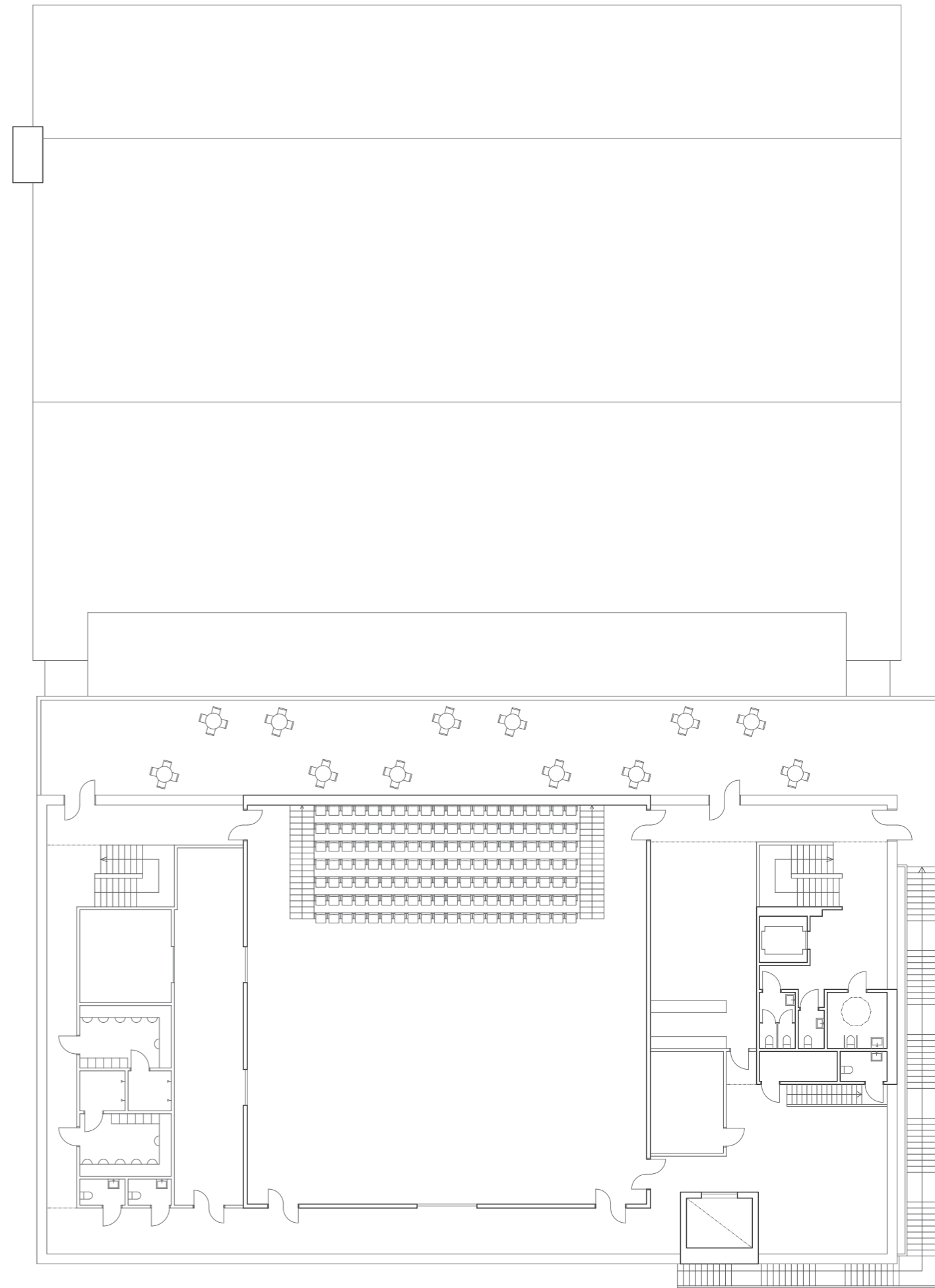
Plan av 1. etasje 1: 250

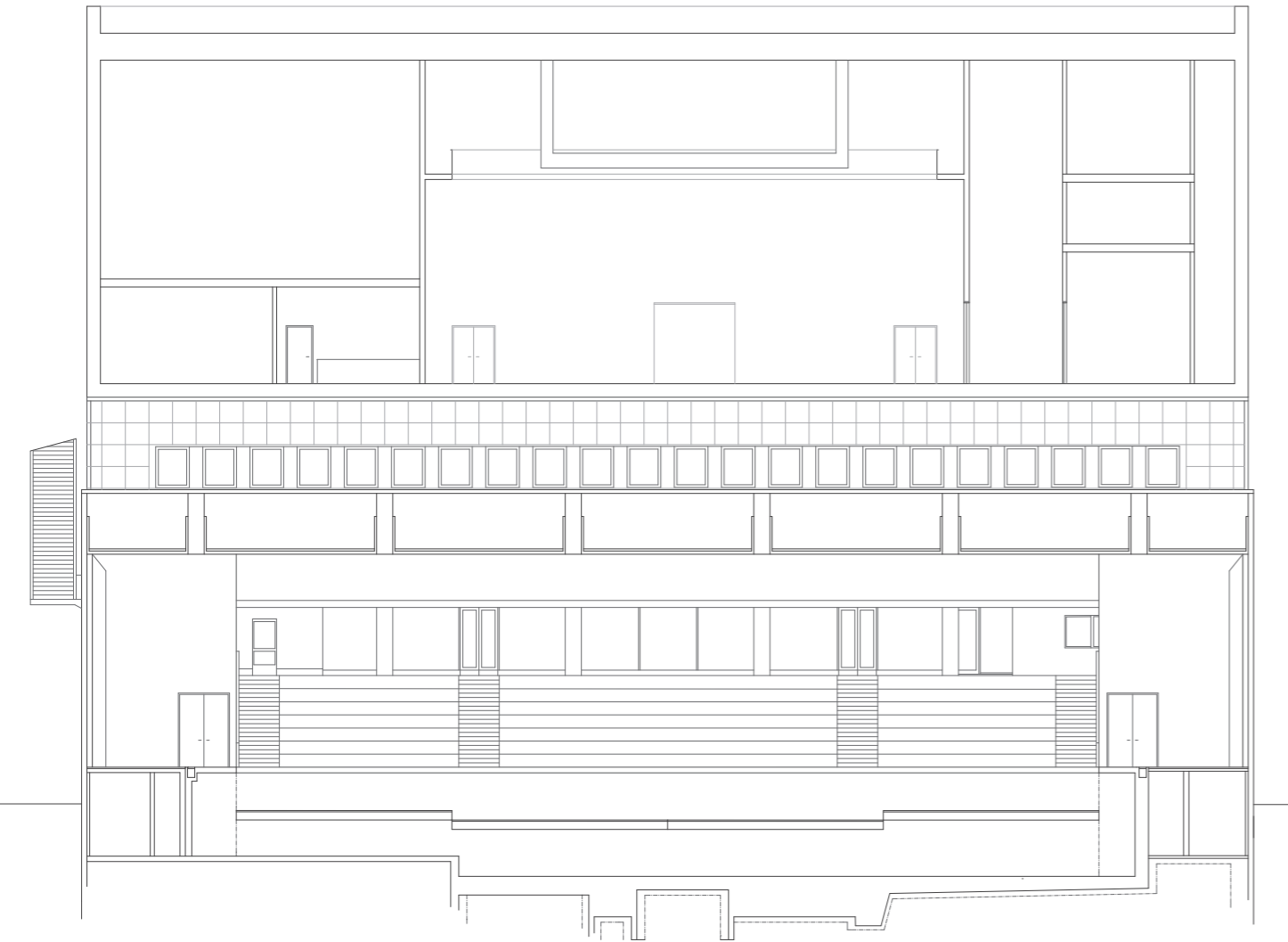
Plan av 2. etasje 1: 250

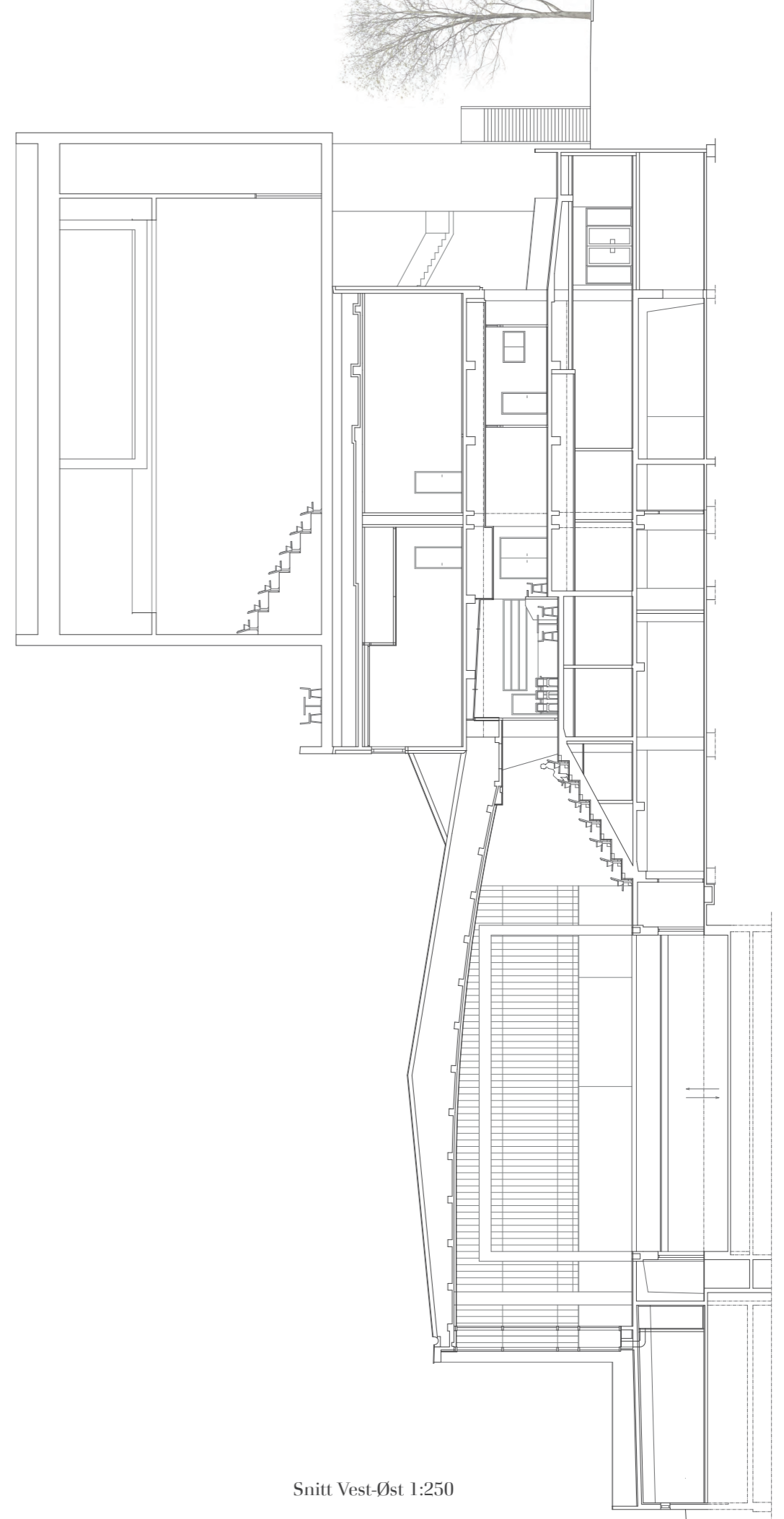
Plan av 3. etasje 1: 250

Plan av 4. etasje 1: 250

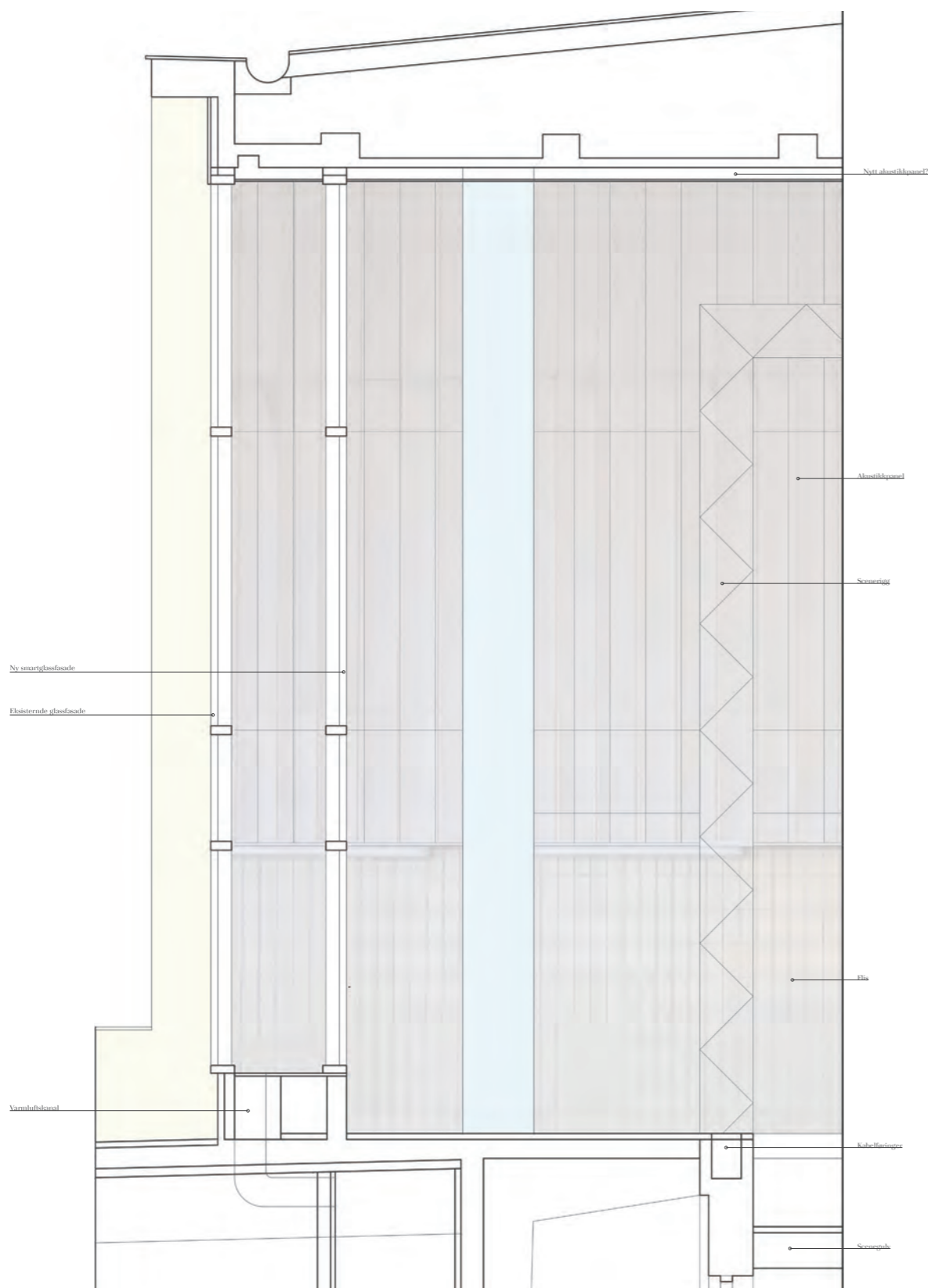

Snitt Nord-Sør 1:250

Snitt Vest-Øst 1:250

Detaljsnitt bassengrommet 1:50

DETALJSNITT BASSENGROMMET SCENE

Glassfasade:

Ekstra sjikt? Tilbakeføring. Sikre god lydisolering mot nabobebyggelse og hindre varmetap. Nytt sjikt inklusivesmartglassfilm for blending.

Tak:

Må skiftes. Kobberplate tekking bevarer.

Himling:

Byttes under utskiftning av tak. Optimalisere i forhold til ønsket akustikk.

Scenerigg:

Flyttbar for å oppnå større fleksibilitet. Unngå knytte til tak for å understreke skille?

Akustikkpanel:

Må skiftes ut. Optimalisere forhold til ønsket akustikk. Kombinere med tilleggs isolering av yttervegg?

Fliserparti på kortvegg:

Mulig å beholde disse? Påvirkning på akustikk.

Fliser gulv:

Ny støp over disse pga behov for å kunne trille tunge gjenstander?

Scenegulv:

Heve senke gulv. Gi mulighet for å utnytte dybden i/under tidligere basseng. Maksimere potensiale i forhold til takhøyde.

Annet:

Glassfasade mot caféområde: Visuelt skille/ behov for blending. Plass effektiv løsning ønskelig pga. liten plass på toppen av tribunen.

Café-/barområde

Eksisterende adkomst situasjon

Bassengrommet scene

Side 5: Foto: Foto: Steinar Kristoffersen/ Bergen Sentrum AS

Side 35. Foto: Carte Blanche/ Helge Hansen. Tilgjengelig fra: <http://www.scenekunst.no/pub/scenekunst/review/?aid=6683> (Hentet: 17.02.15)

Side 46. Foto: Ieva Saudargaite. Tilgjengelig fra: <http://www.archdaily.com/598956/nestle-waters-beirut-headquarters-bernard-mallat-architects-walid-zeidan/> (Hentet: 02.03.15)

Side 47. Foto: Harald Øren. Tilgjengelig fra: <https://www.flickr.com/photos/27485954@N07/6515813197/> (Hentet: 02.03.15)

Side 48. Foto: Richard Johnson. Tilgjengelig fra: <http://www.all-worldwide.com/what/education/sharp-centre/> (Hentet: 02.03.15)

Side 49. Foto: Terri Meyer Boake. Tilgjengelig fra: <http://www.tboake.com/steel/ocad.html> (Hentet: 02.03.15)

Side 50. Illustrasjon: Herzog & de Meuron. Tilgjengelig fra: <http://www.archdaily.com/62374/in-progress-elbe-philharmonic-hall-herzog-and-de-meuron/> (Hentet: 02.03.15)

Side 51. Foto: Duccio Malagamba Tilgjengelig fra: <http://www.archdaily.com/56905/ad-special-herzog-de-meuron-by-duccio-malagamba/> (Hentet: 02.03.15)

